

การพัฒนาแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ
สำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน

ไพจิตร ประสานพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา
วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา
สิงหาคม 2556
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ไพจิตร ประสานพันธ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา วิทยาลัยวิทยาการ
วิจัยและวิทยาการปัญญา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.ภัทราวดี มากมี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ ศิริทวี)

.....กรรมการ
(ดร.ภัทราวดี มากมี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา กรเพชรปानी)

วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญาอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีวิทยาลัยวิทยาการวิจัย
และวิทยาการปัญญา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา กรเพชรปानी)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก ดร.ภัทราวดี มากมี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา กรเพชรปาณี ตลอดจนคณาจารย์และบุคลากรวิทยาลัยวิทยาการวิจัย และวิทยาการปัญญา ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณา เป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรง ของแบบสำรวจ ตลอดจนให้คำแนะนำแก้ไข ทำให้แบบสำรวจมีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัย ตลอดจนผู้อำนวยการโรงพยาบาลกันทรารมย์ และหัวหน้างานผู้ป่วนอก โรงพยาบาลกันทรารมย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในการเดินทางมาศึกษา ที่วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอกันทรารมย์ และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ส่งเสริมประจำตำบลทุกแห่งที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ไพจิต ประสานพันธ์

53910982: สาขาวิชา: การวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา; วท.ม. (การวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา)

คำสำคัญ: ความเชื่อ/ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน/ การรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพ
 ไฟจิต ประสานพันธ์: การพัฒนาแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน (DEVELOPMENT OF THE HEALTHFUL EATING BELIEF SURVEY FOR PERSONS AT RISK OF DIABETES) คณะกรรมการควบคุม
 วิทยานิพนธ์: ภัทราวดี มากมี, ค.ด., รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิมพ์ ศรีพันธุ์วรสกุล, ค.ด. 130 หน้า.
 ปี พ.ศ. 2556.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน ตรวจสอบความเที่ยง และความตรงเชิงโครงสร้างของแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใหญ่ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่มีข้อบ่งชี้ว่าเสี่ยงต่อการป่วยเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จากการใช้แบบคัดกรองความเสี่ยงโรคเบาหวานของสมาคมโรคเบาหวานอเมริกา ในอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 500 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (SPSS) วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน และใช้โปรแกรมรีสเรล 8.80 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) แบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวานมีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 38 ข้อ ดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ มีค่าตั้งแต่ .38 ถึง .81 องค์ประกอบด้านทัศนคติต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพ การคล้อยตามกลุ่มที่จะรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพ และการรับรู้ว่าสามารถควบคุมพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .85 .95 และ .85 ตามลำดับ ความเที่ยงของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .95 2) โมเดลการวัดมีความตรงเชิงโครงสร้างตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (TPB) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ เท่ากับ 15.31 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 10 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .12 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน ที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .97 ค่า ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .02 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .03 สรุปได้ว่า แบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวานนี้ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้กับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวานอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปในประเทศไทย เพื่อพัฒนากิจกรรมในการส่งเสริม ป้องกันการเป็นโรคเบาหวานต่อไป

53910982: MAJOR: RESEARCH AND STATISTICS IN COGNITIVE SCIENCE;

M.Sc. (RESEARCH AND STATISTICS IN COGNITIVE SCIENCE)

KEYWORDS: BELIEF/ THE THEORY OF PLANNED BEHAVIOR/ HEALTHFUL EATING

PAJIT PRASANPAN: DEVELOPMENT OF THE HEALTHFUL EATING BELIEF
SURVEY FOR PERSONS AT RISK OF DIABETES. ADVISORY COMMITTEE: PATTRAWADEE
MAKMEE, Ph.D., SUPIM SRIPUNVORASKUL, Ph.D 130 P. 2013.

The objectives of this research were to develop the Healthful Eating Belief Survey for Persons at Risk of Diabetes; and to examine the validity and reliability of the survey. A sample composed of 500 adults, with the age of 20 years and over, living in Kanthararom District, Sisaket Province, who were identified as persons at risk of developing type II diabetes by using American Diabetes Association screening test. The research instrument was the Healthful Eating Belief Survey for Persons at Risk of Diabetes. To analyze descriptive statistics and confirmatory factor analysis, SPSS and LISREL 8.80 were used, respectively.

The findings were as follows: 1) The Healthful Eating Belief Survey for Persons at Risk of Diabetes composed of three parts with totally 38 items. Item total correlation ranged from .38 to .81. Internal consistency reliability of the whole instrument was .95. The Attitude toward Healthful Eating Behavior, Subjective norm to Healthful Eating, and Perceived behavioral control for Healthful Eating domains had acceptable values as well (alpha = .85, .95, and .85, respectively). 2) The measurement model revealed that the measures were significantly estimated for the Theory of Planned Behavior (TPB) construct and consistent with the empirical data. The consistency was indicated by Chi-square goodness of fit test = 15.31, df = 10, p = .12, GFI = .99, AGFI = .97, CFI = 1, SRMR = .02 and RMSEA = .03. In summary, the survey is appropriate for applying to the persons at risk for developing type II diabetes with the age of 20 years and over in Thailand and, consequently, useful for developing activities to promote the prevention of diabetes.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ตอนที่ 1 โรคเบาหวาน (Diabetes Mellitus) และการควบคุมป้องกัน	9
ตอนที่ 2 การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ (Healthful Diet).....	16
ตอนที่ 3 ความเชื่อ (Belief)	18
ตอนที่ 4 ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory Planed Behavior).....	22
ตอนที่ 5 ขั้นตอนการสร้าง และการตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
การสร้างแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ.....	49
การตรวจสอบคุณภาพของแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับ	
การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ.....	54
การจัดทำคู่มือการใช้แบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	
สำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน.....	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน.....	63
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร เพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน	70
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบสำรวจความเชื่อ เกี่ยวกับการ รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็น โรคเบาหวานตามสมมติฐาน	72
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
สรุปผลการวิจัย	80
อภิปรายผลการวิจัย	81
ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้	83
ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป	84
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	91
ภาคผนวก ก ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการดัชนีอำนาจ จำแนกรายชื่อของแบบสำรวจ	92
ภาคผนวก ข สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของข้อคำถาม ฉบับ 38 ข้อ	95
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง 3 องค์ประกอบ ข้อคำถาม 38 ข้อ	102
ภาคผนวก ง แบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน	116
ภาคผนวก จ คู่มือการใช้แบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน	122
ประวัติย่อของผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ค่าดัชนีที่นิยมใช้ในการพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	47
2	รายละเอียดข้อคำถาม 3 องค์ประกอบ.....	52
3	ตัวอย่างแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน.....	53
4	ตัวอย่างการประมวลคะแนนค่าเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ.....	54
5	การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	54
6	ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC) จำแนกตามตัวแปร	55
7	รายละเอียดของขนาดกลุ่มตัวอย่างรายตำบลที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคเบาหวาน...	57
8	จำนวน และร้อยละของลักษณะกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้	64
9	ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน (38 ข้อ).....	65
10	ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติของข้อมูล	66
11	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 2 ตัวของโมเดลการวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	67
12	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 4 ตัวของโมเดลการวัดการคล้อยตามกลุ่ม	68
13	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 2 ตัวของโมเดลการวัดการรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรมการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	69
14	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลองค์ประกอบของแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน	70
15	ผลการวิเคราะห์ดัชนีอำนาจจำแนกของแบบสำรวจความเชื่อ เกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน (38 ข้อ)	71
16	ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแต่ละองค์ประกอบของแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน (38 ข้อ).....	71

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
17 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดทัศนคติต่อพฤติกรรม การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	73
18 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการคล้อยตามกลุ่ม ที่จะรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	74
19 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัด การรับรู้ความสามารถควบคุม พฤติกรรมรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	76
20 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองความเชื่อเกี่ยวกับ การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน	77
21 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และดัชนีอำนาจจำแนก รายข้อของแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน ในขั้นตอนการพัฒนาแบบสำรวจ	93
22 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของข้อคำถาม ฉบับ 38 ข้อ	96

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการพัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน	4
2 Theory Planned Behavior: TPB (Ajzen, 1991).....	23
3 ขั้นตอนการพัฒนาแบบสำรวจ และคู่มือการใช้แบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน.....	61
4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดทัศนคติต่อพฤติกรรม การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	72
5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการคล้อยตามกลุ่ม ที่จะรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	73
6 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการรับรู้ความสามารถควบคุม พฤติกรรมการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	75
7 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองความเชื่อเกี่ยวกับ การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน	77